

Локалізація як перекладознавча проблема

Із розвитком сфери ІТ, а також посиленням ролі України в розбудові цієї сфери, з'явилась необхідність в передачі елементів програмного забезпечення мовою країни, в якій передбачається реалізація такого продукту. На українському ринку сфер перекладу за таким видом перекладу закріпився термін «локалізація» і сьогодні послуги з локалізації пропонує не одне перекладацьке бюро. Ситуація, що склалася, робить локалізацію новим та перспективним напрямком перекладу та ставить ряд завдань для вирішення в рамках перекладознавства.

У теорії перекладу під «локалізацією» розуміється повна адаптація перекладацького продукту до місцевих умов використання їх у конкретному регіоні. Ця єдність регіону та мови позначається терміном *locale* (>local) [1], тобто принцип передачі інформації відповідно до вимог та особливостей іншої мови. У нашій роботі ми використовуємо термін «локалізація» у вузькому значенні, згідно визначення на сайті одного з провідних на українському ринку бюро перекладів в цій сфері «Логрус» [2]. Таким чином, локалізація – це процес адаптації програмного забезпечення до культури та реалії мови перекладу [2]. Суть локалізації полягає у адаптації тексту, документації, графічних символів, таблиць тощо, що належать до певної мови або культури, до іншої мови, враховуючи психологічні, релігійні, ідеологічні особливості цільової мови [3, с. 13; 4].

Завдання, що ставиться перед локалізатором, не вичерпується тільки перекладом, більш того, переклад як такий зазвичай займає не провідне місце в процесі локалізації програмного забезпечення [4]. Типовими завданнями адаптації є використання локалізації текстів, зображень, поліграфічних та рекламних матеріалів. Сюди входять, серед іншого, адаптація національних символів валюти, застосування прийнятих форматів представлення дати і часу, а також правил алфавітного сортування текстів. Для програмного забезпечення з графічним користувацьким інтерфейсом локалізація також передбачає коректне вирівнювання і розміщення елементів інтерфейсу з урахуванням того, що повідомлення-рядки можуть мати істотно різні розміри у різних мовах (наприклад, типове повідомлення англійською, коли перекладається українською мовою, як правило, стає довшим на 30-50%), а також з урахуванням правил написання тексту (наприклад, зліва направо для більшості західних мов, справа наліво для арабської та іврити, зверху вниз для японської). Таким чином, дизайн та розробка програмного забезпечення повинні враховувати міркування локалізації найсерйознішим чином.

Розробники програмного забезпечення та ігор, які планують випускати продукт на різних ринках, використовують спеціальні інструменти для візуального програмування, щополегшують подальшу локалізацію. Наприклад, GTK+, вільне програмне забезпечення, що складається із набору інструментів для створення графічного інтерфейсу на різних платформах, таких як Linux, Quartz та ін [1]. Інтерфейс, створений на його базі, найчастіше легко підлаштовується під різну довжину рядків в різних мовах, оскільки віджети автоматично запрошують необхідний для себе розмір.

Проте в більшості випадків можливості програмного забезпечення, що випускається на ринок, значно обмежені, що сильно відбивається на підсумковій вартості локалізації. У цих інструментах немає спеціальних засобів, що полегшують роботу перекладача, немає автоматизованих перевірок перекладу, та й контролювати переклад програмного забезпечення середнього розміру стає неможливо. Тому, беручись за локалізацію, доводиться замислюватися про спеціалізовані засоби, розроблені саме для виконання перекладу програмного забезпечення.

При локалізації програмного забезпечення часто використовуються спеціалізовані інструменти, наприклад, Passolo, що дозволяють перекладати меню та повідомлення в самих програмних ресурсах та безпосередньо у компільованих програмах, а також тестувати коректність локалізації. При перекладі може застосовуватися також програма Trados, що дає можливість уніфікувати переклад та врахувати вимоги замовника, якщо переклад виконується різними перекладачами, віддаленими один від одного. Зазвичай, компанії, що надають послуги локалізації, залучають до перекладу так званих «валідаторів», або спеціалістів з мови перекладу, завдання яких уніфікувати кінцевий продукт перекладу та внести корективи в стилістичне, граматичне та форматне оформлення кінцевого продукту. Професіональні перекладацькі бюро мотивують вибір того чи іншого мовного оформлення, посилаючись на ДСТУ, рекомендовані стандарти Міністерства та інші трастові джерела, а часом залучають професіоналів-мовознавців з Академії наук України. На сьогодні ця сфера перекладу є, на нашу думку, найякіснішою в мовному плані.

При локалізації найчастіше використовується стратегія доместикації (англ. *domestication, naturalisation*), тобто заміна перекладачем тексту оригіналу таким чином, аби його елементи відповідали культурі адресата. Мова перекладу стає близькою до культури цільової мовної спільноти. Наприклад, назви, які є чужими, замінюються на місцеві еквіваленти: замість нових термінів підшуковується місцевий термін, як *web-file* – *веб-документ*.

До вимог, що висувуються до локалізації, можна віднести такі:

- вірне та адекватне вживання правил мови перекладу, бажано відповідно до чинних стандартів мови регіону;
- дотримання термінології замовника;

- послідовність у використанні перекладних термінологічних одиниць;
- відповідність посібнику по стилю замовника (style guide);
- якщо немає спеціально вказаної термінології або глосарія, переклад має виконуватися відповідно до галузевих стандартів та термінології;
- технічна грамотність перекладача є обов'язковим параметром;
- дотримання інших вказаних замовником вимог, напр., обмеженість кількості знаків в рядку, формулювання текстів в діалогових вікнах тощо.

Локалізатор, таким чином, перетворюється на спеціаліста в галузі, в межах якої перекладає, а також на спеціаліста з мови перекладу. Це стимулює до власного саморозвитку та руху перекладача, що працює в цій сфері, вперед.

Отже, можна зробити висновок, що локалізація становить важливу проблему у перекладознавстві та потребує детального вивчення задля віднайдення шляхів подолання труднощів у процесі перекладу.

Література

1. Wikipedia. – Режим доступу до сайту: <https://uk.wikipedia.org/>.
2. Логрус. – Режим доступу до сайту: <http://www.logrus.ru/pages/ua-softloc.aspx>.
3. Соколова А. И. Локализация русскоязычного веб-сайта для немецкоговорящих пользователей / А. И. Соколова // Актуальные проблемы теоретической и прикладной лингвистики: Сб. науч. трудов студентов, аспирантов и молодых ученых. – Ульяновск: УлГТУ, 2012. – С. 11-14.
4. Гладкая Н. Нелокальная локализация: как перевести игру на 7 языков и не наладить / Н. Гладкая, Д. Олещенко. – Режим доступу к статье: <http://dtf.ru/articles/read.php?id=75491>.